

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte torsdag den 27. februar 1958 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen: F i n n M o e.

Til stede var: Borten, Bøyum, Reidar Carlsen, Kjøs, Langhelle, Finn Moe, Konrad Nordahl, Offerdal, Røiseland, Wikborg, Oscar Torp, Hareide, Hegna, Paul Ingebretsen, Ingvaldsen, Hønsvold og Vatnaland.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: statsråd Skaug.

Ekspedisjonssjef Sommerfelt, Utenriksdepartementet ble gitt adgang til møtet.

Formannen: Som det fremgår av innkallelsen til møtet har handelsministeren ønsket å redegjøre for en del spørsmål i forbindelse med frihandelsforhandlingene, og jeg gir med en gang ordet til ham.

Statsråd Skaug: Det jeg gjerne ville få anledning til å rapportere om her i dag, er vesentlig forløpet av det møtet som ble holdt i Paris i forrige uke – dels vil jeg også gjerne få nevne det som er dagsordenen for det neste møte som skal holdes i Paris 11., 12. og 13. mars, og hvor bl.a. opprinnelsesproblemet for varer vil komme opp til behandling. Det møtet som ble holdt i forrige uke, var et relativt rolig møte. Det behandlet problemer som i og for seg er kompliserte og vanskelige nok, men problemer som tross alt er av den art, at hvis man ellers blir enige, vil det nok være mulig å finne en løsning på dem.

Vi har allerede til komiteen sendt delegasjonens innberetning av 18. februar, hvor det er gitt et referat fra dette møtet. Det dreiet seg vesentlig om tekniske problemer i forbindelse med tollreduksjonene og opphevelse av import- og eksportrestriksjonene.

Et av de første problemene, som man for øvrig tok opp da disse forhandlinger begynte for lang tid siden, er spørsmålet om takten i tollreduksjonene mellom de seks og innenfor et eventuelt frihandelsområde. Ifølge Roma-avtalen skal tollreduksjonene i prinsippet gjennomføres over en periode på 12 år, men man har visse muligheter for å forlenge dette tidsrom, og av særlig betydning er der de spesielle ordningene som kan treffes ved overgangen fra annen til tredje 4-årsperiode. Disse særordningene som eventuelt måtte bli bestemt, vil institusjonene i tollunionområdet fatte vedtak om. Man har tidligere i drøftelsene om frihandelsområdet sett som ønskelig at man hadde mer presise og faste regler om nedbygging av tollsatser helst innenfor en 12-årsperiode og uten anledning til utsettelse. Man har ansett det som nokså viktig, for det første fordi man i frihandelsområdet ikke har tenkt å ha institusjoner med myndighet, slik de seks vil ha det for sitt vedkommende, og også av den grunn at det i og for seg vil være ønskelig at næringslivet visste hva det hadde å regne med og ikke skulle behøve å være henvist til at det i siste øyeblikk ble fattet spesielle vedtak om utsettelse.

Forløpet av diskusjonen i Paris på dette punktet var det at alle de land som tidligere har vært tilbøyelige til å ha faste regler om nedbygging av tollsatsene over en 12-års-periode, fant at det tross alt var viktigere at man på ethvert tidspunkt kom i takt med de seks, og det var stort sett da enighet om at man også i en frihandelsområde-traktat måtte ha bestemmelser som kunne gjøre det mulig å strekke ut 12-års-perioden til en periode som ville komme til å falle sammen med den som de seks måtte bli enige om. Det som der da særlig kommer inn som et vesentlig punkt, er overgangen fra annen til tredje periode. Det var alminnelig enighet om dette, bl.a. av den grunn at man jo ville komme opp i en overordentlig vanskelig situasjon hvis man i løpet av siste del i denne nedbyggingsperioden skulle oppleve at visse land strakk ut tiden for reduksjon av resten av tollsatsene mens andre land ikke gjorde det. Da ville man jo øyeblikkelig skape forskjellige posisjoner som ville kunne skape vanskeligheter. Det ville for eksempel for vårt vedkommende være noe merkelig om vi skulle insistere på å redusere våre tollsatser i løpet av 12 år, og at muligens Tyskland ville benytte seg av Romatraktatens forskjellige unntaksbestemmelser og derved ha mulighet for å utsette resten av sine tollreduksjoner til 15, kanskje 16-17 år. At man blir enig om et system som ligger nær opp til Roma-avtalens system, medfører da igjen at man får et problem med hensyn til arten av den myndighet institusjonene i frihandelsområdet skal ha. Det er jo innlysende at hver gang man på disse felter legger opp til å følge det som er Romatraktatens bestemmelser, vil man øyeblikkelig i neste omgang bli møtt med hele problemet om institusjonene i frihandelsområdet og deres stilling og hvilken myndighet de skal komme til å ha. Det ble overlatt til en ekspertkomite å utarbeide traktattekstene for dette problemet, det skulle i og for seg antagelig ikke medføre så særlig store vanskeligheter.

Det neste spørsmål man tok opp, var fiskaltollsatsene. Der er situasjonen den at man i Romatraktaten forutsetter at fiskaltollsatsene skal erstattes med avgifter, og spørsmålet er om man skal gjøre noe tilsvarende for frihandelsområdet. Det kan kanskje være en formsak, men også på det området vil det naturligvis være en fordel om man kunne ha likeartede bestemmelser. Det vesentlige problemet i forbindelse med fiskaltollsatsene ligger imidlertid utvilsomt i det forholdet at mange av de tollsatser som enkelte land påstår er fiskaltollsatser, inneholder et ganske stort element av beskyttelse, og man kommer opp i ganske store vanskeligheter når man skal gå i detaljer i dette. Hele grunnlaget for den videre behandlingen av dette spørsmålet må for øvrig være at man godtar prinsippet om likebehandling av nasjonale og importerte varer, slik at man ikke kan preferere innenlandsproduksjon ved å pålegge avgifter i stedet for fiskaltollsatser på importerte varer. Det er også et felt hvor jeg skulle anta at det ikke vil være så overordentlig vanskelig å nå enighet.

Betydelig større vanskeligheter reiser spørsmålet om datoen for nedbygging av tollsatsene. Det har lenge vært mer eller mindre forutsatt at man skulle bygge ned fra de tollsatser de enkelte land hadde 1. januar 1957, altså på et tidspunkt da man enda ikke hadde begynt å drøfte for alvor gjennomføringen av frihandelsområdet. Som man med rimelighet måtte regne med, er det jo da en rekke

land som gjerne vil ha mulighet for å bygge ned fra høyere tollsatser enn de hadde 1. januar 1957, og forskjellige betraktninger er gjort gjeldende for å begrunne dette. I en rekke land – det vil si storparten av landene i Europa – er det vel så at man må legge om tolltariffene til en felles nomenklatur, og den nomenklatur som man er blitt stående ved, er Brüssel-nomenklaturen som jo er et resultat av mange års drøftinger mellom de forskjellige land i Europa. Den bygger på ad valorem-sats-prinsippet, og for land med til dels gamle tolltariffer og tolltariffer som vesentlig bygger på spesifikke satser, er jo en omgruppering – for det første til en ny nomenklatur og så ad valorem-satser – et omfattende og vanskelig arbeid. En slik omgruppering vil nok i mange tilfelle komme til å medføre visse endringer i de faktiske tollsatser, noen ganger ved at de går opp og andre ganger kanskje ved at de går ned. Det var alminnelig enighet om at slike mindre endringer og variasjoner i tollsatsene, som fremkom som et resultat av endringer i nomenklaturen når man gikk over til Brüssel-nomenklaturen og innførte ad valorem-satser, måtte være en sak som det ikke kunne sies noen ting på. Landene ble oppfordret til snarest mulig å sende inn sine nye tolltariffer, og man ble enig om en prosedyre for behandlingen av disse tolltariffene, slik at de land som måtte mene at omleggingen av tolltariffen hadde ført til ny beskyttelse, skulle få en klageadgang, og at dette skulle bli undersøkt.

Så er det imidlertid en rekke land som hevder at deres tolltariffer er foreldet og ikke gir den nødvendige beskyttelse, at de lenge har arbeidet med en ny tolltariff, og som har antydnet at de har tenkt å skulle bygge ned sine tollsatser i frihandelsområdet fra disse nye, til dels enda ikke eksisterende tolltariffer. Man var enig om at disse landene fikk legge frem sine nye tolltariffer, og man fikk så se på dem.

Vi har for vår del allerede for noen tid tilbake anmeldt at vi kommer til å måtte bygge ned på en tolltariff som bygger på Brüssel-nomenklaturen og med ad valorem-satser. Arbeidet med en omlegging av den norske tolltariff har pågått i Finansdepartementet i lengre tid. Man regner nå med at det vil kunne være ferdig i løpet av sommeren, så den kan legges frem for Stortinget i høstsesjonen. Vi har også meldt fra at vi ikke uten videre kan godta utgangspunktet 1. januar 1957, idet vi i 1957 gjennomførte visse tollforhøyelser som vi ønsker skal tas i betraktning. Det er disse tollforhøyelser som skal danne utgangspunktet for vår nedbygging av tolltariffen i frihandelsområdet.

I forbindelse med dette spørsmålet om basisåret ble det fra skandinavisk hold også gjort oppmerksom på at myndighetene og nasjonalforsamlingene i våre land har et prosjekt som de en gang i løpet av høsten må ta stilling til, nemlig den eventualitet at et nordisk fellesmarked skal gjennomføres. Om det skulle bli bestemt, så vil det kunne reise et nytt spørsmål i forbindelse med avtrappingen av tollsatsene, idet det da antagelig vil være hensiktsmessig å avtrappe tollsatsene i den felles nordiske tolltariff som man måtte bli enig om. Vi fant det fornødent nå å gjøre oppmerksom på dette forholdet. Det ble sagt ganske klart fra at hverken regjeringene eller nasjonalforsamlingene i de tre nordiske land enda hadde tatt noe standpunkt til dette prosjekt. Men vi sa da bare dette, at om man i de tre nordiske

land skulle gå inn for denne planen, ville det ha de konsekvenser med hensyn til nedbyggingen av tollsatsene i de tre land, som jeg nettopp har nevnt.

Man tok så igjen opp spørsmålet om avviklingen av importrestriksjonene. Det det der er spørsmål om, er å slå sammen eksisterende bilaterale kvoter til globalkvoter og øke disse globalkvoter med visse prosenter, slik at importkvotene vil bli avviklet automatisk i løpet av overgangstiden. Det er jo også av de spørsmål som ikke hører med til de vanskeligste.

Det samme gjelder spørsmålet om eksportrestriksjonene, hvor man også i prinsippet vil gå inn for at eksportrestriksjonene skal oppheves i løpet av overgangstiden.

Det siste punkt man så hadde oppe, var hvilke bestemmelser en frihandelstraktat skal inneholde når det gjelder statsstøtte til forskjellige former for næringsvirksomhet. Det foreligger der en lang utredning fra en ekspertgruppe om de tiltak som automatisk bør anses som forenlige med et frihandelsområde, og tiltak som ikke automatisk bør anses som forenlige med områdets hensikt, men som vil kunne tillates etter behandling av organisasjonen. Her har vi igjen et felt hvor selve organisasjonen vil kunne komme til å spille en ganske stor rolle.

Til slutt var det på dette møte en lengre diskusjon om det fremtidige arbeid i komiteen. Det er nå tanken at man skal ha to møter i komiteen i mars. Det ene er bestemt til å skulle holdes i dagene 11., 12., og 13. mars. Da skal man drøfte problemene om de oversjøiske områder, om tjenestetransaksjonene og transportspørsmålene, betalingsspørsmålet kommer opp igjen samt det overmåte viktige og vanskelige spørsmål om varers opprinnelse. På dette møtet er det også mulig at man vil forsøke en ny omgang når det gjelder jordbruksproblemene. – Det skal så holdes et møte den 31. mars og 1. april, hvor det er tanken å diskutere institusjonene og unntagelsesreglene.

Det store usikkerhetsmoment i øyeblikket er det franske memorandum, den nye franske plan, som det har gått rykter om i lengre tid. Den foreligger nå ferdig, men vi har ikke fått den planen. Den behandles med stor hemmelighetsfullhet og diskuteres i disse dagene av de seks, og først etter at de seks har diskutert den, vil vi få den plan tilstillet. Vi kommer til å kjenne dens innhold før det møte som holdes 11., 12., og 13. mars, men vi anser det ikke for sannsynlig at den vil bli diskutert i det møte, men at diskusjonen av denne planen i Maudling-komiteen først kommer i det møte som holdes i slutten av mars. Det har vært forskjellige rapporter og rykter, bl.a. i avisene, om hva denne planen går ut på, og hvis den inneholder slike bestemmelser som det til dels har vært antydning i avisene, kan det være grunn til å frykte at denne franske planen, hvis den får støtte av de andre fem, vil kunne føre til at det blir overordentlig vanskelig overhodet å føre videre disse drøftelsene om frihandelsområdet og oppnå enighet. Franskmennene har vært inne på flere ting. Deres hovedpunkt var jo lenge dette at man skulle ha en alminnelig utsettelse av gjennomføringen av frihandelsområdet inntil de seks var kommet i gang med samordningen av sin økonomiske politikk og sine tollmessige tiltak. Etter det vi har hørt, som er meddelt ryktevis fra vår delegasjon i Paris, er det mulig at den

inneholder noe ganske annet. – Jeg vil gjerne i denne forbindelse få lov til å referere en melding som vi fikk i gårmorges. Den lyder slik:

«Det franske memorandum som er nokså omfattende, det sies 25 sider, hemmeligholdes fremdeles. Det ryktes imidlertid at franskmennene tenker seg en helt ny tilnærming til problemet og at derved spørsmålet om forsinkelse og begrensende definisjoner av de forskjellige varer ikke lenger er i sentrum. I stedet skyves i forgrunnen et forslag om individuelle forhandlinger for de forskjellige varesorter. Utgangspunktet er at høytarifflandene yter mer ved å redusere toll og kvantitative restriksjoner enn lavtarifflandene. Et frihandelsområde etter det nåværende opplegg vil derfor ikke føre til rimelig resiprositet, men ensidig gå i lavtarifflandenes favør. Det vites med nøyaktighet ikke om hver varesektor skal behandles isolert eller om franskmennene tenker seg en viss sammenkobling av visse sektorer for å oppnå resiprositet. Delegasjonen for sin del antar at franskmennenes idé er å forhandle f.eks. med Norge om tollreduksjoner på ferrolegeringer mot norsk innrømmelse på fransk eksportprodukt. Dette synes å stemme med opplegg fra Conseil Economique om forhandlinger vare for vare og land for land uten foreløpig å blande den europeiske kommisjon inn i bildet. Landbruksvarer, forutsettes tatt med, men det antydes at det vil bli på en måte som ikke gir Danmark satisfaksjon. Delegasjonen antar at franskmennene vil inkludere fisk under landbruket. Franskmennene skal ha fremholdt at sterk motstand mot det franske memorandum vil kunne føre til sammenbrudd i forhandlingene. Det må på den annen side», sier delegasjonen, «tas som et godt tegn at franskmennene så strengt hemmeligholder rapporten og derved ikke offentlig låser fast standpunktene før saken har vært diskutert mellom de seks. Denne diskusjonen antas å være forbi innen 10-12 dager da dokumentet vil bli lagt frem for OEEC.»

Vi skal selvsagt, så snart det franske dokument foreligger, sende det til denne komite, og etter møtet den 11., 12. og 13. mars, før møtet i slutten av mars, vil vi sette pris på å få drøfte den da foreliggende situasjon med komiteen, for det kan jo være fare for at vi da har en ganske annen situasjon i disse forhandlingene enn vi har i dag, og det er til og med grunn til å frykte for at den situasjon kan være en del vanskeligere enn den vi har akkurat i øyeblikket.

For øvrig når det gjelder arbeidet fremover, ga formannen i komiteen, Mr. Maudling, uttrykk for at man i de to mars-møtene vel skulle være kommet så pass langt med drøftelsen og klarleggingen av standpunktene og utredningen av spesielle problemer at det så deretter – dvs. i løpet av april – skulle være mulig å sitte ned og se om det er muligheter for å lage et kompromiss. Får man så til selve det kompromisset i løpet av april, vil det å skrive traktatteksten i og for seg ikke være så veldig vanskelig, og under disse forutsetninger skulle man da kunne ha håp om at resultatet av disse forhandlinger skulle kunne foreligge i løpet av juni-juli. Alt avhenger imidlertid selvsagt av hva det franske dokument viser seg å inneholde, idet det jo kan tenkes at det dermed blir skapt en situasjon som vil skape nye vanskeligheter.

Jeg skal så nevne at når det gjelder fisk og fiskevarer, har vi – i all fall foreløpig – fått dem skilt ut fra jordbruksvarene, som jeg har omtalt tidligere i komiteen. Det er blitt tilsatt et spesielt utvalg med representanter fra Norge, Island, Tyskland, Storbritannia, Holland og Frankrike for å legge frem et forslag for komiteen om hvordan fisk og fiskevarer skal kunne innpasses i et frihandelsområde, og det vil for det arbeidsutvalg, når det trer sammen til møte mandag førstkommende, bli lagt frem et norsk-islandsk forslag. Dette norsk-islandske forslag er blitt gjennomgått her i Oslo av representanter for fiskerinæringen, og det drøftes, så vidt jeg vet, i disse dagene på Island.

Så vil jeg få si et par ord om opprinnelsesproblemet. Vi har også sendt om et dokument som gir et ganske kort sammendrag av den rapport som foreligger der. Den er datert den 22. februar. Jeg snakket nokså meget om opprinnelsesproblemene da jeg gjorde rede for disse spørsmålene i komiteen sist, og man vil kanskje huske at jeg der bl.a. nevnte at det fransk-italienske standpunkt, delvis støttet av Belgia, i den ekspertkomite som har behandlet dette spørsmål, ville føre til at viktige norske eksportprodukter som ferrolegeringer, treforedlingsprodukter og aluminium enten ville bli utelukket av frihandelsvaregruppen eller bli belagt med særbestemmelser som ville gjøre frihandelsområdet nokså illusorisk for vårt vedkommende. Denne rapporten skal, som jeg nevnte, opp til behandling i det møte som holdes den 11., 12. og 13. mars. Det er ingen enighet blant ekspertene om noen av disse spørsmål, og den enighet man kan oppnå, den må i tilfelle oppnås i komiteen. Vi har gått gjennom de forslagene som foreligger der, og er av den mening at i det møte som holdes i Paris 11., 12. og 13. mars, må den norske delegasjon stå på de standpunkter vi hele tiden har stått på i ekspertutvalget. Det er standpunkter som er relativt liberale, og det er selvsagt nødvendig å si klart fra at et frihandelsområde som bygger på de prinsipper man fra fransk-italiensk side har lansert, overhodet ikke er antagelig for oss. Vi har også tenkt at vi i løpet av neste uke – dvs. før møtene i Paris – skal gjøre en demarche hos alle de seks, både hovedstedene og ved deres diplomatiske representasjon her i Oslo og gjøre oppmerksom på at vi ser på den situasjon som her foreligger, med meget stor bekymring.

Formannen: Jeg takker statsråden for redegjørelsen. Er det noen som har noen spørsmål eller noe å fremholde? Da det ikke er tilfellet, betrakter vi oss som ferdige med dette spørsmål på dagsordenen.

Jeg ber komiteens medlemmer om å bli her et øyeblikk, da vi har en annen sak å behandle. Som medlemmene vil huske, ba statsråd Skaug om at det skulle oppnevnes eller velges et engere utvalg som han kunne holde seg i kontakt med når det gjaldt spørsmål som ikke er av den betydning at det er nødvendig å sammenkalle hele den utvidede utenrikskomite. Jeg har drøftet dette spørsmål med de forskjellige partiførere, og det har vært enighet om at det beste var å velge en komite med en representant for hvert parti, slik at partiene på den måte kunne holdes underrettet om det som foregikk.

Formelt er det vel best at vi velger dette som et utvalg for den utvidede utenrikskomite. Jeg skal da be om å få forslag på medlemmer.

Hønsvald: Som representant for Arbeiderpartiet foreslår jeg hr. Meisdalshagen.

Kjøs: Som representant for Høyre foreslår jeg hr. Erling Petersen.

Vatnaland: Eg gjer framlegg om hr. Borten.

Røiseland: Eg gjer framlegg om hr. Paul Ingebretsen.

Hareide: Eg gjer framlegg om hr. Wikborg frå vårt parti.

Formannen: De foreslåtte anses da valgt som medlemmer av dette utvalg.

Møtet hevet kl. 10.40.